Berlevåg kommune

Til: KDD

Fra: Ordfører

Dato: 14. oktober 2026

Høringsuttalelse – Stortingsmelding om Villaks

Høringsuttalelsen fra Berlevåg kommune til sak 26/4470 Stortingsmelding om villaks.

Forord

Berlevåg kommune støtter målsetningen om å sikre levedyktige forhold og bestander for anadrom laksefiskene sjøørret, sjørøye og villaks. Kommunen ønsker vise til hvordan den lokale forvaltningen gjennom lengre tid har bidratt til generasjoner med bestandene som blant annet matfisk ressurs.

Anadrom Laksefisk er viktig del av Norsk kultur & arv over minimum 200 år, vassdragene har verdt en naturressurs, identitetsskapende, og mye av grunnlaget for tidligere bosetninger. I dag er verdiskapningen fra Berlevåg sine vassdrag grunnlag for betydelig aktivitet, interesse utenfra, de bidrar til kunnskap, næring og viktig del av omdømmet til kommunen.

I målsetningen må man sikre bestandene for fremtidige generasjoner gjennom kunnskapsbasert helhetlig forvaltning, her med solid utgangspunkt i tradisjonell norsk fiskeriforvaltning, men samtidig i samsvar med lokal forankring som kan mulig sikre dynamisk forvaltning.

Her er praktiseringen av mulighetsrommet lokalt for dynamisk uttak, et delpunkt som bør vektlegges.

Elvene er større enn fiskebestandene

De lokale vassdragene i Berlevåg kommune representerer langt mere enn økosystemverdien. Elvene i bidrar til identitet, er tradisjonskunnskap, opprettholder stor andel av lokal frivillighet, lokal næringsaktivitet og i sin grunnleggende tilstedeværelse bosetning.

Det er viktig at Stortingsmeldingen anerkjenner elvenes samfunnsverdi. Forvalting og tiltak som måtte komme vil kunne påvirke fiskebestandene, men også få konsekvenser for lokal næringsaktivitet og andre ringvirkninger inn i lokalsamfunnet.

Bemerk viktig presisering;

1.Vassdragene må derfor vurderes som del av den samlende samfunnsforvaltningen, kobles derfor tett til den lokale overordnede samfunnsplanen og ikke utelukkende som naturfrednings område eller rent biologisk forvaltningsområde.

2.Berlevåg Kommune er samtidig opptatt av hensynet til naturverdiene som må vurderes i sammenheng med sterkt behov for fremtidig samfunnsutvikling. Det er i kommunen aktiv næringsutvikling, havneutvikling og man ser hele tiden etter etablering av nye arbeidsplasser.

I prosesser lik denne kan fort vassdragene og naturlige verdier bli berørt i direkte eller indirekte form. Berlevåg Kommune viser til at fremtidige reguleringer og mulige vernetiltak må bygge på grundige lokale vurderinger, der man ivaretar miljøet, samfunn og at økonomiske konsekvenser inngår som sentral del i grunnlaget for beslutninger.

Hva Berlevåg Kommune støtter

- Føre-Var prinsippet
- Økt overvåkning og datainnsamling
- Tiltak som sikrer genetisk og levedyktige bestander anadrom laksefisk
- Dokumentert kunnskap legger grunnlaget til forvaltning (Ref. gytebestandsmål)
- Dynamisk høsting av lokale vassdrag som resultat

Lokale forhold som bør vektlegges

Det er avvik fra nasjonale trener i lokale vassdrag og bestander. Utviklingstrekk i nord r ofte annerledes enn i sør. Her vises det til hvordan eksempelvis lakselus har mindre betydning for bestander i Øst-Finnmark. Til motsetning til terskelfjorder i Vestlandet der dette kanskje er ett mye større problemområde.

Det er også lokale begrensninger i muligheten for drift av oppdrett og dermed også unngår man antatt mest sentrale del for problematikken med «forurensing» av lakselus. Det er sterke havstrømmer i Øst-Finnmark, kaldere hav domineres av Polhavet, og den varmere nordatlantiske havstrømmen bøyer av og mister drivkraften nordover. Denne nærheten til Barentshavet alene kan vise behovet for lokale vurderinger til tross for mulig nasjonalt ønske om eksempelvis full nedstengning av lokale vassdrag.

Samtidig registrerer man i Berlevåg Kommune at det er faktorer som påvirker med stor variasjon nasjonalt også på andre felt. Pukkellaks er mere fremtreende problem for

lokale vassdrag. Dette er med på å understreke betydningen av lokal kunnskap i utformingen av mulige tiltak.

Konsekvensene må tydeliggjøres

I forslag som medfører langvarig og/eller full fiskestopp samt mulig nedstengning av vassdrag kan konsekvensen bevege seg langt fordi den enkelte anadrom laksefiskens betydning.

I Berlevåg Kommune ble det registret i overkant av 1440 fiskedøgn siste sesong. En langvarig stopp vil bety redusert aktivitet i elvene. Dette vil også kunne få ringvirkninger for handel, overnatting, servering og øvrig næringsliv gjennom tapte synergieffekter. Tenk her også på lokal forpakters inntekter som også reduseres.

Den viktigste konsekvensen kan være tapet av aktiv frivillighet som bidrar til tradisjons og kulturbygging, samt lokal kunnskapsinnhenting. Kommunen registrerer også at frivilligheten i økende grad har utfordringer i nyrekruttering og generell opprettholdelse av aktivtetsnivået.

Denne aktive overvåkningen med tellinger er som ett eksempel viktig kunnskapsinnhenting og praktisk oppfølging av de lokale vassdragene. I mang tilfeller er dette preget av begrenset antall engasjerte individ, og dersom aktiviteten ytterligere begrenses over tid, så vil dette få konsekvenser for både fremtidig kunnskapsinnhenting, men også den lokale forvaltningsevnen senkes. Her mener kommunen FEFO kan spille en mulig større rolle som rik eier i å bære kostnadene.

Mulige konsekvenser langvarig stans eller stopp (stengning) kan være: redusert næringsaktivitet, lavere besøk i kommunen og vassdrag, tapt kunnskapsinnhenting, redusert engasjement og lokalt eierskap, forvaltningen og frivillighet mister enda flere deltagende og deltagende tilreisende skal nevnes.

Sjørøya

Særlig «stemors»-sjørøya krever oppmerksomhet. Denne laksefisken oppleves som mere sårbar enn laksen/pukkel laksen. Den konkurrerer om sin plass i økosystemet med disse andre laksefiskene, men gyter ifølge lokale undersøkelser på annet tidspunkt.

Kommunen er samtidig kjent med hvordan inngrep i naturen i sammenheng med samfunnstiltak over tid kan ha påvirket levevilkårene. Samtidig har flere av tiltakene vært viktige for bosetning, næringsutvikling, havne utvikling og dermed også generell samfunnssikkerhet.

Dette illustrerer behovet for å se naturforvaltningen og samfunnsutviklingen i sammenheng. Tiltak bør vurderes ut fra både miljømessige og samfunnsmessige konsekvenser.

Berlevåg Kommune mener det er behov for økt kunnskap, kartlegging og målrettede tiltak for også sjørøya.

Behov for dynamisk og kunnskapsbasert overskuddsforvaltning (uttak)

De lokale begrensingene viser til et behov for stedvis tilnærming. Den dynamiske tilnærmingen kan være lokalt utført i form av overvåkning gytebestander, drivtellinger (dykking), videoregistrering og at datagrunnlaget innhentet lokalt bør løftes i vurderingen av det høstbare overskuddet (Ref. Gytebestandene).

Berlevåg Kommune mener her vurderingene som legges til grunn for eksempelvis mulig stopp i nasjonal forvaltning, må vurderes opp mot vurderinger av individuelle vassdrag. Kommunen ønsker en mere treffsikker forvaltning og dermed også større legitimitet.

Forslag til finansiering av tiltak generelt

Berlevåg Kommune legger til forslag om økt statelig eller privat finansiering. Denne kan brukes til overvåkning og tiltak lokalt med tanke på forvaltning/forpakting. Dette kan være områder som: dykke & drivtellinger, gytefisktelling, videoovervåkning, forbedringer og vedlikehold av vassdragene samt andre lokale prosjekter.

Ordninger kan brukes til å opprettholde aktiviteten, det lokale engasjementet, sikre konsekvente data innsamlet og bygge opp frivillighetsområdet med økt deltagelse eller opprettholdelse i langvarige, herunder fiskestopp som eksempel.

Finansiering nasjonalt (Forurensingsloven)

Berlevåg Kommune anbefaler at det opprettes et nasjonalt fond for den anadrom laksefiskens forvaltningsområde. Dette fondet skal bygge på «Forurenser betaler» som prinsipp og ta form som tiltak fra den som forurenser.

a) Fondet kan brukes til finansiering, tilbakeføring av laksefisk, overvåkning, kunnskapsinnhenting og andre lokale tiltak som styrker det lokale vassdraget.

b) Det bes her om at forslaget utredes med særlig fokus på å sikre deltagelse fra ungdom og tiltak som styrker opplæringen av nye krefter til frivillighet.

Aktivisering av eierskap er viktig, men også anerkjennelse nasjonalt

Ved langvarige stop i fiskedøgn eller total nedstenging bør det vurderes ordninger som opprettholder lokal aktivitet i vassdrag med Anadrom laksefisk. Den innsatsen som legges ned av frivillige på delvis ubetalte stillinger er en betydelig del av den totale forvaltningen og en ikke ubetydelig ressurs i denne sammenheng.

Et tap her vil kunne føre til tap av lokal kompetanse over tid og det er viktig å sikre etterveksten. De vi risikere å miste er ofte profesjon individer og langsiktige bærere av stor kunnskap. Overføringen av denne kunnskapen er essensiell.

De & kunnskapen er viktige deler av bærekraften for vassdragene og kunnskapen bør anerkjennes fra føringer i nasjonal forvaltning.

Ta valget og sats på ungdommen

Berlevåg Kommune mener ungdom må gis tidligere rolle i fremtidens naturforvaltning. Overføringer fra lokale forpaktere av kunnskap er direkte knyttet til Føre-Var prinsippet. Her kan også forurenser betaler prinsippet være gjeldende.

Gitt utgangspunkt leder til muligheten for tilrettelegging & betalte jobber . En finansiering her kan kobles til: Dykke og drivtelling, prosjekter med fjerning av pukkellaks, overvåkning & datainnsamling og opplæring i det lokale vassdrag.

I forbindelse med mulige læreplaner og skolegang kan dette bidra til eierskap, nærhet til vassdrag & ressurser og kunnskap. Et mulig viktig steg for rekrutering. Kall det gjerne prosjekt: Tilhørighet

Oppsummering

Berlevåg kommune støtter en sterk satsning på bevaring av villaks, sjøørret og sjørøyen.

Fremtidens valg og forvalting må være kunnskapsbasert, lokalt forankret og dynamisk tilpasset forholde i den enkelte kommune.

Forvaltningen må søke kombinere nasjonale tiltak med lokale ordninger som opprettholder aktiviteten, frivillighet, kunnskapsoverføring og særlig på området for ungdomsrekrutteringen.

Levedyktige vassdrag, anadrom fiskebestander og levedyktige lokalsamfunn må ses som gjensidige avhengigheter. Berlevåg Kommune skal fortsette med å være «Heftig & Begeistret» i fremtiden.

Rolf Laupstad

Ordfører